

Notat

9. september 2008

Svar på Europaudvalgets spørgsmål nr. 123 ad EEU alm. del. af 18. august 2008 til udenrigsministeren

[Europaudvalgets spørgsmål 123 (EEU alm. del) af 7. juli 2008 til udenrigsministeren er stillet efter ønske fra Morten Messerschmidt (DF).]

Spørgsmål:

Ministeren bedes kommentere vedlagte artikel fra Berlingske Tidende den 3. juli 2008: ”Skamløs euro-rapport”.

Svar:

Regeringen er i vidt omfang enig i vurderingerne af det danske euroforbehold i DIIS-rapporten bestilt af Folketinget. Regeringen læser rapporten sådan, at DIIS vurderer euro-forbeholdets konsekvenser for Danmark. Da Danmark fører fastkurspolitik, sammenligner rapporten derfor vilkårene i eurosamarbejdet med vilkårene under fastkurspolitikken. Artiklen af Lars Seier Christensen (LSC) den 3. juli indebærer i stedet en kritik af, at rapporten ikke vurderer konsekvenserne af at forlade fastkurspolitikken. Det er imidlertid et helt andet spørgsmål.

LSC's synspunkter fremstår som et opgør med fastkurspolitikken. Det er naturligt at være modstander af eurosamarbejdet, hvis man ønsker en anden valutapolitik end den fastkurspolitik, som Danmark har ført siden 1982. Det fremgår, at LSC ønsker en valutapolitik, der opererer med muligheden for at forlade fastkurspolitikken. Det var en sådan valutapolitik, Danmark førte i 1970'erne og frem til 1982. Dengang forsvarede Danmark ikke en fast kronkurs. Kronen var i perioder knyttet til de centrale europæiske valutaer, men blev med mellemrum devalueret, og politikken var derfor ikke troværdig. Den manglende konsekvens i valutapolitikken var en hovedårsag til store balanceproblemer i dansk økonomi. Det er ikke fastkurspolitik, og en sådan politik er ikke blevet ført i Danmark siden tiden frem mod indførelsen af fastkurspolitikken i 1982.

Deltagelse i eurosamarbejdet ville have små økonomiske konsekvenser for Danmark i normale tider, da vi allerede fører den samme pengepolitik som i euroområdet. Forbeholdet fører derfor primært til manglende dansk politisk indflydelse i Europa. Det ville derimod have meget store økonomiske konsekvenser, hvis Danmark forlod fastkurspolitikken, eller hvis den praktiske økonomiske politik opererede med muligheden for med mellemrum at skifte valutapolitik. Konsekvenserne ville i store træk være de samme som for et land, der forlod eurosamarbejdet.

Regeringen støtter ikke den valutapolitik, der anbefales i LSC's artikel, og vil meget kraftigt fraråde en sådan politik. Det er regeringens vurdering, at også et meget stort flertal i Folketinget og befolkningen fraråder en sådan valutapolitik. Det tager rigtigt mange år at opbygge troværdighed om en valutapolitik, men kun få øjeblikke at sætte troværdigheden over styr igen.

Spørgsmålet er også fremlagt for finansministeren, der udtaler følgende:

Regeringens analyse er, at de tre afgørende fordele ved dansk deltagelse i euro-samarbejdet er 1) større politisk indflydelse på danske, europæiske og globale forhold, 2) praktiske økonomiske fordele for den enkelte dansker og virksomhed, samt 3) større tryghed under økonomiske kriser.

Den vigtigste fordel ved at være med i eurosamarbejdet er den generelle politiske indflydelse på Europas udvikling som fuldt og helt medlem af EU samt konkret deltagelse i dels pengepolitikken i ECB's Styrelsesråd og dels det økonomisk-politiske samarbejde i eurogruppen.

Danmark fører fastkurspolitik og Nationalbanken følger derfor ECB's pengepolitiske rente. Deltagelse i euroen vil betyde, at den danske nationalbankdirektør vil være med til at fastlægge den pengepolitiske rente i euroområdet og dermed Danmark, og at den fælles rente også skal tage højde for den økonomiske udvikling i Danmark. Uden for euroen har Danmark og dansk økonomi derimod ingen indflydelse på den danske rente.

Eurogruppen er det forum, hvor det enkelte land kan få indflydelse på diskussionerne og beslutningerne om den økonomiske politik i Europa, udviklingen i de store europæiske lande samt Europas holdninger til globale økonomiske spørgsmål, herunder drøftelser med fx USA og Kina. Eurogruppen giver mulighed for at arbejde for de politiske holdninger, som vi bliver enige om herhjemme, og vurderingen er, at Danmark vil kunne få en indflydelse i eurogruppen, der er stor i forhold til landets størrelse.

Disse politiske fordele ved eurosamarbejdet er behandlet i DIIS-rapporten, men ikke i LSC's artikel.

De økonomiske fordele ved euroen i forhold til fastkurspolitikken er moderate, når den økonomiske politik og udvikling er mindst lige så sund i Danmark som i eurolandene. Fastkurspolitikken betyder, at Danmark følger eurolandenes pengepolitik, at kronen følger euroens kurs over for dollaren og andre valutaer, og at vores inflation er på linje med inflationen i euroområdet. Kronen er reelt én og samme valuta som euroen, blot en anden regneenhed, hvor vi ganger alle beløb med den faste kurs på 7,46 kroner per euro. Euroen indebærer derfor nogle små, men sikre, økonomiske fordele i form af sparede vekselomkostninger og større prisgennemsigtighed til gavn for konkurrence og handel samt en lidt lavere rente.

Disse praktiske økonomiske fordele ved euroen er behandlet i DIIS-rapporten, men ikke i LSC's artikel.

De økonomiske fordele ved euroen i forhold til fastkurspolitikken kan være store under økonomiske og finansielle kriser, mens det omvendt er usandsynligt, at der skulle kunne opstå situationer, hvor det er en fordel at opgive fastkurspolitikken.

Danmark indførte fastkurspolitikken for over 25 år siden, og den har været en succes, netop fordi vi konsekvent har forsvaret kronens faste kurs under diverse danske og europæiske lavkonjunkturer og kriser. Der er stor politisk støtte til fastkurspolitikken, enhver tænkelig dansk regering vil forsvare den, og brud på den vil

ikke indgå i overvejelserne om den økonomiske politik, da man så vil skulle starte forfra med at opbygge troværdighed.

Under en alvorlig *dansk* lavkonjunktur vil Danmark være beskyttet mod valuta-spekulation og rentestigninger, hvis vi er med i euroen. Uden for euroen kan de finansielle markeder derimod spekulere mod kronen, hvis det forventes, at Danmark opgiver fastkurspolitikken til fordel for devalueringer eller flydende kurser og selvstændigt sætter sin pengepolitiske rente ned. Hvis der opstår et sådant pres kan Danmark derfor være nødt til at sætte sin pengepolitiske rente op, ligesom de lange renter kan stige. Uden for euroen kan spekulation og rentestigninger således forstærke en lavkonjunktur. Mens euroen er den bedste løsning for dansk økonomi i en lavkonjunktur, er fastkurspolitikken den næstbedste løsning. Hvis vi derimod opgiver fastkurspolitikken, vil en eventuel positiv effekt fra lavere pengepolitiske rente og svagere krone på kort sigt blive opvejet af tabt troværdighed og højere lang rente på længere sigt, især under fremtidige lavkonjunkturer.

Under en *europæisk* lavkonjunktur, hvor de store europæiske landes økonomier er svage, vil Danmark blive påvirket negativt, uanset vores penge- og valutapolitik. Det gør ingen forskel for Danmark, om vi er med i euroen eller fører fastkurspolitik, da pengepolitikken er den samme, men begge dele er bedre end at opgive forsvaret af kronen og i stedet forsøge kursændringer eller overgang til flydende kurs.

Hvis dansk økonomi også er svag, og vi forsøger at svække kronen og sætte renten ned, vil effekterne være usikre på kort sigt, mens det er sikkert, at der vil være større negative effekter på længere sigt, hvor troværdigheden er tabt, og hvor der derfor vil komme pres mod kronen og rentestigninger, især i fremtidige perioder, hvor dansk økonomi er svag. Hvis dansk økonomi derimod er stærk, vil vi muligvis kunne styrke kronen og sætte renten op uden store omkostninger, men også her vil der komme problemer i fremtidige perioder, hvor dansk økonomi er svag. Desuden vil der ikke være noget politisk ønske om at opgive fastkurspolitikken – især ikke når dansk økonomi er stærk – herunder fordi der ikke er økonomisk belæg for, at flydende kurser skulle være bedre og fx sikre større stabilitet i produktion og inflation end faste kurser.

De økonomiske fordele ved euroen under kriser og forståelsen af Danmarks konsekvente fastkurspolitik fremgår af DIIS-rapporten, men ikke af LSC's artikel.

LSC's artikel fremstår som et opgør med fastkurspolitikken, men præciserer og begrundet ikke den politik, som ønskes ført i stedet for fastkurspolitikken.

LSC ønsker angiveligt at holde sig ude af euroen for at kunne føre selvstændig pengepolitik ("reagere på en fundamentalt anderledes verdenssituation"), både under danske kriser ("skulle Danmark få markant dårligere økonomi end de gamle EU-lande") og under europæiske kriser ("hvis det gamle Europa – Frankrig, Italien, Tyskland – blev ramt af globaliseringen").

Selvstændig pengepolitik er ikke foreneligt med den konsekvente fastkurspolitik, der kræver, at Danmark følger euroområdet's pengepolitik, på nær netop under danske kriser, hvor Danmark ikke har mulighed for at sætte renten *ned*, men derimod må sætte renten *op*. LSC's synspunkter er således ikke forenelige med fastkurspolitik, som den er tænkt og forsvaret af skiftende danske regeringer.

LSC's artikel forklarer ikke, i hvilken situation og hvordan det skulle være en fordel for Danmark at opgive fastkurspolitikken. Artiklen forklarer ikke, hvordan kronens kurs over for euroen ønskes ændret, og hvordan Danmarks pengepolitiske rente i forhold til euroområdet ønskes ændret, under henholdsvis danske og europæiske kriser, og hvordan det skulle gavne dansk økonomi. Det ville være naturligt, hvis en kritik af et så grundlæggende element i dansk økonomisk politik som fastkurspolitikken blev suppleret med nogle klare eksempler på, hvordan en præciseret alternativ valutapolitik skulle kunne frigøre dansk økonomi fra udviklingen i euroområdet, og hvordan det skulle være en fordel, herunder om der i de pågældende situationer ønskes en højere eller lavere kort og lang rente, en stærkere eller svagere valuta og en højere eller lavere inflation.

LSC's artikel forklarer heller ikke, hvordan det overhovedet skulle være muligt at træffe en demokratisk beslutning om at opgive fastkurspolitikken i en moderne og åben politisk proces.

LSC's artikel hævder, at Danmark og andre lande uden for euroen klarer sig bedre end landene i euroen, og indirekte, at det netop skyldes, at Danmark og andre lande er uden for euroen. De lande, der i de senere år har haft en relativt god økonomi, omfatter imidlertid både nogle lande uden for euroen, herunder Danmark, og en række (især mindre) lande i euroen, mens omvendt de lande, der har haft en mindre god økonomi, omfatter nogle (især større) lande både i og uden for euroen. Den relativt gode økonomiske udvikling i Danmark og andre lande – i og uden for euroen – skyldes primært, at disse lande har ført en sund økonomisk politik, herunder finanspolitik og strukturpolitik.

Når det gælder Danmark, er det i sagens natur udelukket, at vores gode økonomiske udvikling skulle kunne skyldes, at vi ikke er med i euroen, da vores fastkurspolitik jo betyder, at vores pengepolitik er nøjagtig den samme, som hvis vi havde været med i euroen.